

Christian Günther: Tal vid kvinnornas fredsmöte 1940.

Talare

Christian Günther
Utrikesminister

Omständigheter

Talet finns som en del i Svenska Filminstitutets serie Talarfilmer. Detta tal kan återfinnas på denna länk: <https://www.filmarkivet.se/movies/talarfilm-christian-gunther/>

1 Mina damer och herrar.

När detta möte blev bekantgjort så hörde man från några håll uttryck av tveksamhet och även kritik.

5

Var det nu rätta tidpunkten att sammankalla ett fredsmöte sades det? Nu gäller det att samla hela svenska folket till beslut som enhet för att stärka vårt försvar och inte för att drömma om fred.

10 Och så Finland. Var det meningen att i fredens namn fördöma Finlands hjältemodiga kamp för sin frihet? Eller kanske att dämpa den spontana iveren hos vårt eget folk, att hjälpa finnarna så långt du står i vår förmåga?

15 Nej, förvisso inte. Bara det förhållandet att bakom mötets anordnare står en halv miljon svenska kvinnor. Är ett tillräckligt tydligt svar på sådana misstänksamma frågor.

20 Sveriges kvinnor har visat på ett sätt som ingen kan missförstå, hur de ser på vårt försvar och på Finlands frihetsstrid och hur det tar del i den. Detta mötet riktar sig sannerligen inte mot Finland.

25 Vi har inte heller kommit till trots att Finland befinner sig i krig, utan just därför. Det ställer sig på sitt sätt vid sidan av det finska folket för att resa ett motstånd mot den barbariska moderna krigföringen.

Vill du höja en protest mot det totala kriget och mot den förvildade mentalitet

som gör det möjligt att europeisk politik får formen av renare överfallet på en liten, allt igenom fredlig nation?

30

Det totala kriget. Jag minns en teckning av Blix. En gammal gumma och en liten flicka står vid den okända soldatens grad i en europeisk huvudstad. De ser på den ståtliga marmorsarkofagen med sin eldslåga och hedersvakten runt omkring och gumman säger till sitt barnbarn: nästa gång får vi alla vara med i

35 lottdragningen.

Jag minns också en sats ur den krigskorrespondensen från Spanien. "Här i Barcelona finns det 10 000 krigsinvalider i åldern under 7 år. Siffran är kanske för stor eller för liten, det spelar ingen roll."

40

Och nu senast minns en filmbild från ett bombanfall mot en liten stad i Finland. Invånare har stört ut ur sina hus, av vilket par redan brinner och gömmer sig i skogen. Vi kommer pulsande i snön mellan tallarna. En mor placeras under tre barn, bakom varsitt träd. Och till slut ser man hur den minsta

45

av dem sticker fram ett lite förvånat och oförstående ansikte bakom trädstammen och kikar upp mot bombplanen som dundrar fram ur trädtopparna.

Det totala kriget, det är brinnande och sammanstörtade hem, mördade barn, gasförgiftade soldater. Ja, vi kan också räkna dit, blockader mot hela nationer, alltså direkt riktade mot civilbefolkningen och undervattenskriget mot den fredliga sjöfarten.

50

Sannerligen om någonsin protest varit berättigad, så är det protesten mot detta barbari.

55

Vi här i Sverige har framför våra ögon, det oerhörda som sker i Finland. Men tänk på hur den stora massan av befolkningen lever redan nu i de krigförande länderna, fast än kriget är ännu på ett förberedande stadium.

60

Barnen är evakuerade från storstäderna, där det kvarvarande jagas ner i källorna flyglarm om dagarna och inte vågar visa ljus om kvällarna.

Männen ligger ut vid fronten i det uppsplitande nervkriget, eller väntar att bli utkallad dit. Kvinnorna arbetar kanske i en ammunitionsfabrik, kanske på att

65

tillverka brandbomber som en gång ska ödelägga, ja vem vet vilka hem.

70 Det skulle inte förvåna mig om många i dessa länder ibland tänkte med avund på den finska soldaten som i en rysk gräns-skog slåss för sitt land till han dinglar av trötthet.

75 Det är ett hårt liv, kanske en kärv död, men det har storhet, mänsklig individuell storhet. Men om nu krigföringen mot den civila befolkningen, ännu inte tillgripits i stormaktskriget, eller åtminstone inte tagit fart, har man då rätt att rikta sin protest också mot det. Ja, just därför. Just därför att det ännu inte är för sent. Är det mening i att försöka samla en världs opinion mot det fruktansvärde som hotar oss alla. Jag skulle inte önska något högre än att den avsky för överfallet på Finlandens fredliga folk, som nu fyller de svenska kvinnorna, 80 kunde väckas till liv hos alla kvinnor i Europa. Det skulle kunna ha en oöverskådlig betydelse.

Märk väl, jag anklagar ingen. Det är värsta har inte skett. Men kom ihåg Spanien och se på Finland. Det är möjligt att världens högst kultiverade nationer, som 85 nu står som fiender mot varandra, inte bara tvekar att tillgripa den barbariska överlägelsens vapen, utan verkligen är beslutna att aldrig ta steget fullt ut.

Men ingen kan bestrida att över Europa ruvar i dag ångesten inför möjligheten att allt ska slås i grus och spillror.

90

Och därför har varje europé rätt att ropa ut sin varning och sin protest med den tid där.

95 Kan de olyckor som nu dag för dag övergår Finlands städer och byar, hejda förstörelsen i de stora länderna, så har inte heller det varit endast av ondo.

100 Hur är det möjligt att vi kommit dit där vi nu står? Att gamla Europa måste genomgå allt detta. Det historiska sammanhanget får redas ut en gång i framtiden. Vi som är gamla nog att minnas detta århundrade från dess början, vi gripas ofta av den beklämmande känslan att ha försummat den kanske viktigaste uppgift som det årliggat vår generation européer att genomföra.

Under 1900-talets första årtionde fick Europa på ett särskilt sätt upp ögonen för denna uppgift. Det är nämligen att skapa en europeisk rättsordning, grundad på

nationalitetens rätt och på en så starkt grundfästad fred att den skulle stå emot alla påfrestningar.

110 Så kom världskriget. Det betraktades dock av alla som ett ont, mer eller mindre nödvändigt, av några som ett sista våldsmedel för att nå fram till den allmänna freden, av andra som en genomgång till en rättvisare fördelning av världens tillgångar och därmed också till en säker grundval för freden.

Och vad blev det?

115

Vår tid. Det senaste årtiondet Har det varit förbehållet att återuppväcka den urgamla primitiva krigsmentaliteten, att höra kriget som sådant förhålligast och att se barnen uppfostras i att betrakta kriget som sin väsentliga livsavgift. Vi här i Norden förvånar oss över att ingenstans är kriget så verkligt hatat som i de länder som hittills undgått det. Det är en bekräftelse på den gamla satsen att krig föder krig. Krig föder krigsmentalitet.

125 Jag anklagar fortfarande ingen, inte ett särskilt land, ingen viss regim, inte den ena eller andra ledande personen. Det är allas skuld i att det är som det är att det blivit möjligt att ett litet fredligt land som Finland utan vidare överfallas med tanks och bomber.

Krigsmentaliteten finns i alla länder. Mer och mindre visserligen. Mycket mer och mycket mindre.

130

Det är inte ett eller annat land, utan det är hela Europa, som håller på att sitta sönder sig självt, och som varje dag hotar att begå självmord.

135 Den tid som kunde var det den lyckligaste och mest framstegsrika av alla har blivit en eländets tid därför att människorna medvetet kastar ifrån sig de medel till utnyttjande av jordens rikedomar som de senaste årtiondenas tekniska utveckling nästan överhopade med.

140 Skulle det då inte vara anledning att protestera mot detta vanvett? Jo, vi har alla anledningar att protestera, men framför allt har kvinnorna det. Ty man får gå långt tillbaka i tiden för att i Europa finna en epok då den statliga verksamheten i de stora ledande länderna varit inställd så tvärtemot kvinnornas främsta intressen. Då allt som kvinnorna måste sätta högst så trampas under fötterna

145 och deras värde som människor och samhällsmedlemmar så ringaktas.

Jag har länge förvånat mig över att Europas kvinnor så beskedligt följt med den senaste utvecklingen. Ingenting hade varit mer naturligt än om det är vägrat att vara mer i det återfall till ett enbart manligt betonat barbari som vi nu
150 genomlever.

Och den gamla invändningen att inte känna något till att opinionen ändå är maktlös den håller inte streck här. Det kan ifrågasättas om någon gjort en så stor positiv insats för fredssaken som en kvinna nämligen Berta Von Suttner vid sin
155 bok ned med vapen.

Den boken läses kanske inte nu mera. Mycket tyder på att den inte är på målet. Men i min ungdom läste vi den alla och för min del fick jag min syn på frågan om krig och fred påverkat för livet av den.

160

Så var det naturligtvis med miljoner andra. Två generationer av Europas läskunniga befolkning tog intryck av den boken och även om det aldrig kan fastställas så har den säkert haft inflytande på europeisk politik.

165 Idag har kvinnorna tio gånger större anledning att ta upp Berta Von Suttner själsrop ned med vapen.

Att de små nationerna måste rusta till ytterst upp för att känna sig säkra till livet står inte i strid här.

170

Tvärtom, det är oss ett bevis på nödvändigheten att hejda krigsraseriets framfall.

Holländske utrikesministern van Kleffens påpekade för ett par veckor sedan i ett tal att man numera hör frågan om en stormakts överfall på ett litet land
175 diskuteras ur rent opportunistiska och militära synpunkter. Han varnade för att alltså missa den primära och viktigaste synpunkten nämligen den moraliska.

Dessa ord bär vi till oss alla. Det är moraliska grundregler som inför senaste tid betraktas som ostridiga i den internationella politiken. Det gäller allt jämt med
180 oförminskad styrka och ingen kan i längden ostraftat att bryta mot en. Till dessa regler som hör som enad i främsta att en stat inte får försöka vinna sina syften genom rena våldsdåd mot en annan stat som själv endast begär att få leva i fred

utan att på minsta sätt hota den anfallande.

185

Det finns ett världssamvete som reagerar mot ett sådant våldsdåd som om det vore riktat mot hela världen och dess röst får icke tystas ned.

190

Men lika viktigt och det är egentligen en annan sida av samma sak är det att inte tappa ur siktet den enkla sanningen att krig är ett folkens gissel och fred den enda grunden på vilken en hållfast internationell rättsordning kan byggas.

195

Vissa element i olika delar av vår världsdel här och där inflytelserika bestrider denna sanning som dock är resultatet av mänsklighetens kanske mest dyrköpta och mest övertygande erfarenheter. Mäktiga krafter som står i hanes mot varandra tyckt att i stridens hetta glömt den, men försvinner det ur mänsklighetens medvetande då har vi kommit till Ragnarök. Det är möjligt för Europas upplysta kvinnor att göra en stor insats för att avväga katastrofen genom att i enighet tvärs över gränser och stridsfronter hålla den sanningen framför oss så att vi alltid måste se den.

200

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/christian-gunther-tal-vid-kvinnornas-fredsmote-1940>

205

210

215

220